

«Til «Solberg» og «Moan» kom slektene fra Vingelen og Os i Nord-Østerdalen»

- av Odd Bjørklund -

Jon og Anne Røe.

Foreldrene til Berit og Ingeborg Røe. Jon Amundsen Røe f. 1808-1891, gift med Anne Estensdtr. Nordistu Åsen født 1806-1878.

I året 1863 kommer Ola Jonsen «Trøan» fra Vingelen f. 1832 og får sin rydningseddel på Solberg. Han var g.m. Berit Jonsdtr. fra «Vehlnorsa» Røe i Vingelen f. 1834. Ho Ingeborg Jonsdtr. Røe var ei søster til ho Berit som kom til Solberg. Ingeborg Jonsdtr. f. 1847 g.m. Anders Eriksen Bekketrøen fra Os f. 1843. De kom nordover og fikk sin rydningseddel på Moan. Foreldrene til Berit og Ingeborg Jonsdtr. Røe var Jon Amundsen Norstu Røe f. 1808-1891 gift med Anne Estensdtr. fra Nordistu Åsen f. 1806-1878. Gården Norstu ble delt, derfor ble det «Vehlnorsa» som ble ryddet i 1849.

Jon og Anne Trøans barn:

1. Berit Jonsdtr. f. 1834 gift med Ola Jonsen Trøan. De kom til Målselv og ryddet gården Solberg i 1863.
2. Amund Jonsen f. 1835-1901.
3. Esten Jonsen f. 1838.
4. Knut Jonsen f. 1840 gift med Marit Gransletten.
5. Ingeborg Jonsdtr. f. 1847 gift med Anders Eriksen, Bekketrøen, f. 1843. De kom til Målselv og ryddet Moan.
6. Peder Jonsen f. 1847 var tvilling med Ingeborg. Peder har sønnen Ole med Berthe Dividal. Peder bodde på Solberg, men emigrerte til Amerika.
7. Ola Jonsen f. 1844-1911 gift med Gjertrud Estensdtr. Åkeren, f. 1860. Deres barn: Jon f. 1882, Gjertrud f. 1884.
8. Tore Jonsen døde ung. Slewkten er utbredt over hele Vingelen. Foreldrene til han Ola Jonsen Trøan var ho Ingeborg Embretsdtr. Nøren fra Os og han Jon Jonsen Haugen, eller Simashaugen. Men faren Jon Jonsen ble gift med ho Ingrid Olsdtr. Utstu Røe. Foreldrene til han Jon Jonsen var ho Marit Amundsdtr. Simashaugen f. 1771-1860 gift med Jon Torgersen fra Nordvangen Øvre f. 1765-1862, han døde 97 år gammel. Simashaugen har en lang historie som ble ryddet av Simen Toresen Utistuhaugen i 1697. Jon Torgersen var en kar med gode krefter. Gården lå fra først av tungvindt til høyt oppe på en haug, så han Torger flyttet alle husene lenger ned. Han var tømrer snekker i treskjæring og smed og altmuligmann. Han bygde opp en gård som sønnen Amund ble eier av. Marit og Jon Torgersens barn:
1. Amund Jonsen f. 1801 gift med Ingrid Engebretsdtr. f. 1807. Amund hadde 6 søsken: Torger, Berit, Marit, Barbru, Jon og Torger. Mor til Ola Jonsen Trøan var ho Ingeborg Embretsdtr. fra Nøren på Os. Foreldrene hennes var han Embret Torgersen f. 1758 gift med Bente Sofie Larsdtr. Øversjødalen f. 1771. Hans første kone døde bare 46 år gammel. Han Embret hadde 7 barn: Torger, Esten, Jon og Berit. Fra andre ekteskap: Anne, marit og Ingeborg. Foreldrene

til Embret Torgersen: Torger Amundsen, Nordstu Røe f. 1721 gift med Berit Embretsdtr. Markusvagen. Og hennes foreldre var: Embret Markusen og Berit Persdtr. Markusvagen.

Trøan har også sin lange historie. Det var han Ola Jonsen Tollefsen f. 1730 fra Vingelen Øvre gift med Kirsti Knutsdtr. Røe f. 1732. De hadde sønnen Jon. Ola ble 2. gang gift med Marit Andersdtr. fra Norbuvooll f. 1738. De hadde ingen barn. Trøan er utgått av farsgården i 1770. Ola døde i 1823, 93 år gammel. Sønnen Jon fra 1. ekteskap var f. 1773-1846. Han var 1. gang gift med Barbru Embretsdtr. Holden. 2. gang gift med Sigrd Jørgensdtr. Sæter. Og 3. gang med Ingrid Olsdtr. fra Utstu Røe. Men tross i all denne giftinga fikk Jon ingen barn, men de hadde fostret opp Jon Jonsen fra «Tollefsa» Vingelen Øvre. Da Jon Olsen døde i 1846, ble ho Ingrid Olsdtr. Utstu Røe enke. Hun giftet seg opp igjen med Jon Jonsen Haugen «Simashaugen», f. 1804. Han døde i 1866 62 år gammel. Hans kone, Ingrid Olsdtr. Røe var f. 1794 og hun døde i 1873. Det var Ola Jonsen Trøan (Haugen), som ble gift med Berit Jonsdtr. fra Norstu Røe. Men de fikk vel ikke odelen til Trøan, de hadde nok liten rett i forhold til fostersønnen Jon Jonsen f. 1829-1981, gift med Marit Toresdtr. Haugen f. 1830-1915. De hadde 9 barn. Så disse to Berit og Ola Jonsen Trøan reiste ut og kom til Solberg i 1863. Ola Jonsen skulle være en grovbygd og sterk arbeidskar, så oppe på Solberg fikk han bruk for kreftene sine hvor de arbeidet og slet med to hender tomme. Han Ola var f. i 1837 og mor hans var Ingeborg Embretsdtr. Nøren fra Os og faren var Jon Jonsen Simashaugen. Ola Jonsen Trøan og Berit Jonsdtr. Røe hadde disse barna der på Solberg: Olav, Einar, Ingeborg, Trine og Johanna. Einar overtar bruket etter foreldrene, som var gift med Ingeborg Kr. Nergård. Deres barn: Ola, Kåre, Solveig, Oddlaug og Asbjørn.

Ingeborg Jonsdtr. Røe var ei søster av Berit på Solberg. Ingeborg var født i 1847 på «Vehlnorsa» Røe. Ho var gift med Anders Bekketrøen fra Os f. 1843. De kom til Målselven og ryddet gården Moan. Deres barn: Ingebrigt, Tore, Anne, Anton og Ingeborg-Anna. De tre sistnevnte drev gården Moan. Ingebrigt kjøpte Aspenes gift med Kari Knutsen. Deres barn: Alf, Eide, Konrad, Birger og Miranda. Tore Andersen kjøpte Kjosnes som var gift med Nanna Johansen fra Balsjord. Deres barn: Alfred, Elise og Tore. Anders Eriksen Bekketrøens foreldre: Erik Adamsen Tufsingdalen (Moen) f. 1793-1869 gift 1. gang med Kari Halstensdtr. Nysen Østgård. I dette ekteskapet 2 døtre: Olava og Anne. I andre ekteskap ble han gift med Kirsti Halstensdtr. f. 1809. Det kom 7 barn til verden i andre ekteskap:

Amund og Kirsti Røe.

Amund Jonsen Røe f. 1835-1901 gift med Kirsti Engebretsdtr. Nygård f. 1840-1917. Amund var bror til ho Berit og ho Ingeborg Røe.

1. Adam f. 1838-1872 (ugift).
2. Halsten f. 1841 tjente hos lensm. i Tolga hele sitt liv.
3. Anders f. 1843 gift med Ingeborg Jonsdtr. Røe fra Vingelen.
4. Marit f. 1847.
5. Sara Marie f. 1853.
6. Elias var tvilling.

«Røe» som kommer av rudrydning. De første rydningsfolk i Røsgrenda går tilbake til 14. tallet. Men jordfunn tyder på at det har vært jordbruk der allerede i år tusen. Men først ti 1528 er det Even Rud som betaler skatt av bruket. I 1665 er det 5 brukere der i Røsgrenda.

Norstu, Ustu, Oppistu, Nystu og Gammelstu. Men på Norstu (Vehlnorsa) var ho Berit og ho Ingeborg Jonsdtr. født. Disse 5 gårdene hadde i 1668 2 hester, og 15 kuer på hver gård. De slo høy langt inne i Londalen og setrer ble oppbygd og havning i Røslia mot Tallsjøen og Dalsbygda. Røe «Stormorsa» er den eldste bosetning, så i 1665 er Amund Knutsen bruker f. 1602.

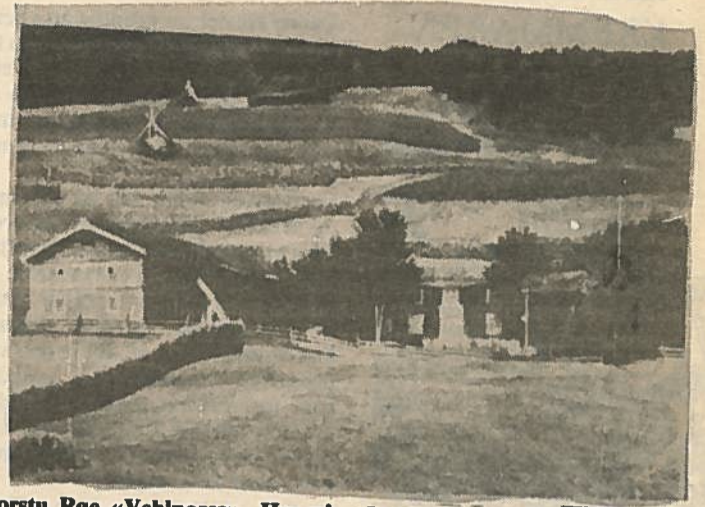
Sønnen Jon Amundsen f. 1636 gift med Siri Jonsdtr. e hadde sønnen Amund, hvor Jon og Amund går igjen i flere generasjoner. Jon Amundsen d.yngre f. 1710 gift med Ingrid Amundsdtr. fra Semundsa f. 1712. Ho var av god ætt men hadde et hardt og stritt lynne. Jon og Ingrid hadde sønnen Amund f. 1735. Faren døde bare 27 år gammel.

Ingrid var ennu ung og sprek og satt på en større gård, var det mange gjeve friarer som var ute og gikk. Og valget hennes fall på sønnen i «Ravallen» Tollef Estensen f. 1697. Han var 15 år eldre enn Ingrid men det var en kar som hadde tjent mange penger. Da han kom flyttende, hadde han med seg ei toppluve full av klingende mynter som han kasta i fanget på enka.

«Ke det no e som vanta deg Ingrid, så ska det aldri bli vant på pæing», ytret han. De begynte bra, men det gikk ikke så rett lenge, før topppluvene var oppbrukt, det ble bare mindre stell teltslutt. Tollef og Ingrid hadde sønnen Ola Tollefsen gift med Marit Estensdtr. fra Åshaug. De hadde sønnen Esten Olsen Røe f. 1783 gift med Ingrid Estensdtr. fra Fremmermoen f. 1784.

Esten Olsen Røe ble en merkesmann for slekta si, han var med i treffningene med Trangen i 1808, men slapp fra det med liv og lemmer i behold. Han var kruttbrennt i ansiktet, og var fremst i ildlinjen. Han var en hendig smed som la både kunst og praktisk sans i arbeidet sitt, han var en med de beste låsesmeder i bygda, det fins mange smedarbeider etter han i den gamle stua fra 1511 - med bjørneskinnsluva han Esten bar i krigen. Han var sterk og hadde ei uslitelig helse. Han ble også 95 år gammel.

Da Ingrid Amundsdtr. giftet seg opp igjen med Tollef Estensen i 1739. Ho hadde i sitt første ekteskap med Jon Amundsen sønnen Amund. Han hadde odelsretten til «Stormorsa» Røe, men han hadde ei dårlig helse og var vanfør. Hans onkel Torger Amundsen gjorde krav på at Amund skulle ha halve gården, og slik ble «Stormorsa» delt i 1750. Dette bruket ble kalt for «Vehlnorsa» for å skille det ut fra det gamle hovedbruket. Amund greide selv ikke å drive gården, men da sønn til Torger Amundsen vaks opp gikk gården over til Amund Torgersen f. 1755 gift med Randi Olsdtr. Nyhus. Amund giftet seg igjen i 1791 da Randi døde. Hans 2. kone var Ma-

Norstu Røe «Vehlnorsa». Her på denne gården var ho Berit og ho

Ingeborg Vehlnorsa født. De kom til Solberg og Moan i 1863.

rit Knutsdtr. Ryalen. Ho Marit døde også, så 3. gangen giftet han seg med Kari Estensdtr. fra Åshaug. De hadde 8 barn: Berit, Torger, Esten, Engebret, Jon, Amund, Per, Marit. Marit og Amund Torgersen hadde Vehlnorsa til i 1849 da den ble overtatt av broren Jon Amundsen f. 1808 gift med Anne Estensdtr. fra Nordistu Åsen f. 1806-1878. Jon Amundsen og Anne Estensdtr. Nordistu sine barn:

1. Berit Jonsen Røe f. 1834 gift med Ola Jonsen Trøan f. 1832. De kom til Målselv og ryddet gården Solberg i 1863.
2. Amund Jonsen f. 1835-1901.
3. Esten Jonsen f. 1838 gift med Sara Bersvendsdtr. Vangstrøa. De hadde farm i Dakota.
4. Knut Jonsen f. 1840 gift med Kirsti Halvorsdtr. Onsta f. 1840.
5. Ingeborg Jonsdtr. f. 1847 gift med Anders Eriksen Bekketrøen f. 1843. De reiste nordover til Målselv og ryddet gården Moan.
6. Per Jonsen f. 1847. Han reiste til Amerika og ble farmer i Dakota.
7. Ola Jonsen f. 1844 gift med Gjertrud Estensdtr. Åkeren f. 1860.
8. Tore Jonsen døde ung.

Broren hennes Berit og Ingeborg Vehlnorsa Røe ble neste bruker som var han Amund Jonsen f. 1835-1901, gift med Kirsti Engebretsdtr. fra Nygård f. 1840-1917. Amund Jonsen var en alvorlig og viljefast mann. Han var den første utselgeren ved Vingelen Forbruksforening, han hadde også ei handelsbu på gården sin. Han var formann i mange lag innenfor bygda, og i en årrekke medl. av herredstyret. Da han begynte som gårdbruker, var både hus og veier i mindre god stand, men han drev opp ny jord og bygde opp mange nye hus.

Han Amund og ho Kirsti på «Vehlnorsa» var meget fruktbare av seg, det kom 10 barn til verden i familien. Jon, Anne, Ingeborg, Marit, Engebret, Anton, Knut, Kjerstina, Amund og Johan. Jon Amundsen ble bruker etter sine foreldre. Han var gift med Ragnhild Jensdtr. fra Gammelstu Røe. De hadde 5 barn. Per Jonsen er nu bruker på Vehlnorsa gift med Maria Johansdtr. fra Nygård. De har barna Jostein, Ragnhild, Johan. Det er de siste generasjonene på

«Vehlnorsa» som lever idag. Slik har odelen gått igjennom 300 år på gården til Per Jonsen som er den tiende brukeren fra Amund i 1664.

Dette var et register av denne store Røe-slekten fra Vingelen. De ble lokket bort til «Det forgjettede land» Nordland og Amerika til landet som fløt i melk og honning. Disse utvandrerne kom til noe av det mest ufattelige en kan tenke seg til. Hvordan kunne de greie å overleve i de lange mørke fimbulvintrene, så langt der oppe i villmarken. De var overgitt til seg selv under de verste prøvelser som et menneske kunne bli utsatt for av underernæring med opphavet til sykdom og død hvor ingen hjelp var å få. Eller faren ble revet bort på flatene ute i elva hvor mor med barneflokken ble sittende igjen alene. Hvordan greide de å ernære seg før buskappen og kornåkeren vaks, og før ungene vaks opp og kunne ta del. Tankene må gå tilbake til Solberg og Moan i undring hvordan de kom seg igjennom den første tiden. Men de var hardbarkedede døler som trosset villmarken. Men kanskje måtte de ty til naturens urter, som ho Mikkel-Berge inne på Elvevold i Rostadalen, da ho måtte koke syregrasgraut en julekveld, den gang de var innesnedd før uværet la seg.

Den gang måtte de over fjellet til Storsteinnes for å få tak i det nødvendige. Eller kanskje de måtte ty til barkebrødet, de visste nok, og hadde en utvei for å overleve. Han Gammel-Hans på Øverby var jo ekspert til å samle inn av skogens urter av planter og røtter og blader, både til mat og medisiner, han var den gang bygdens ledende. Han bygde opp en melmelv ved «Kvernelvfossen» innenfor Jutulstad, der hvor Solberg hadde sæter i sin tid. Men bygdehistorien har så mye å fortelle fra fordums tider igjennom alle disse generasjoner fra den første tiden i nybyggerland til et eventyr og velstand i dagens samfunn. De første dølene som ligger på Nergård skulle nu ha fått gløttet opp av sine graver. De har bare ikke trodd sine egne øyne, de måtte jo ha trodd de var kommet til «det forgjettede land» i Paradists hage.

Aktuell statistikk

Andelen daglige røykere blant personer 16 år og over gikk ned fra 41 prosent i 1975 til 35 prosent i 1985. Hele nedgangen skyldes at det er blitt færre menn som røyker. Blant menn var det 39 prosent som røykte daglig i 1985, mot 50 prosent i 1975. Andelen daglige røykere blant kvinner var 32 prosent i begge årene. Dette viser intervju-

Færre røykere blant menn ingen nedgang blant kvinner

undersøkelsen om helseforhold m.v. som Statistisk Sentralbyrå gjennomførte i 1985, sammenlignet med tall fra en tilsvarende undersøkelse i 1975.

I aldersgruppene 45-66 år og 67 år og over var det imidlertid en klar overvekt av røykere blant menn med henholdsvis 42 og 48 prosent, mot 29 og 10 prosent for kvinner.